

407
 Namn: *Worén, Anders Alfred* Grad: *Soldat*
 Bostad: *Bergslagen Forsabro* Socken: *Forsabro*
 Född: *1867 4/5* Tjänstgjort vid: *7 10* reg:te *9* komp. med n:r *1915*

Kom i tjänst: *1890 23/12* Erhöll avsked: *1909 6/9* Tjänstear: *11 8/12*

tjänsten ådragen skada: *Underhållet har tillerkänts på grund av sjukdom ådragen under militärtjänstgöring.*
 Erhöll svärdsmedalj: *1909 6/9*

Underhåll åtnjutes från: *1905 1/11* Underhållsbrevets dag: *1905 17/11*

Underhållsbelopp

enl. underhållsbrev		efter uppflyttning	
		den	
		<i>1/6 1907</i>	
		<i>1/6 1904</i>	
Pension	Korprals ell. vicekorprals tillägg	Pension	Korprals ell. vicekorprals tillägg
<i>61 -</i>		<i>100 -</i>	
		<i>200 -</i>	
		<i>210</i>	

Anteckningar: *Nett underhåll a bel. 269*
100 -
Lörd 9 juli 1945.

Soldat-

K O N T R A K T

mellan drängen Anders Alfr. Wallberg och roten N:o 215 Holmen i Ösa Vingåkers sn, Södermanl. län o. Kongli Södermanl. regemente, Vingåkers Kompani om han till soldat för nämnda rote kommer att antagas.

- 1) I handpenning betalar roten genast efter antagandet Fem (5) kronor.
- 2) I lega betalar roten efter fullgjord rekryt o Avprobering Sextio (60) Kronor.
- 3) Torpet med all av Ålder därtill hörande jord lämnas till soldaten som i författningarna bestämmes att han till sitt eget bästa väl hävda och bruka.
- 4) Årliga lönen utbetalas årligen av roten med (1) Krona (67) öre (en sextisju), likaså erhåller soldaten in Natura årligen utbekomma $\frac{3}{4}$ tna råg i fullkomligt ren och strid säd, samt 357 Kilogram råghalm.
- 5) Soldaten erhåller årligen 20 tjog lövtäkt å rotens mark.
- 6) Soldaten erhåller å rotens mark och i närheten av soldattorpet bete årligen för sina kor samt sina får med lamm.
- 7) Fyra st. Kvarnskjutsar lämnas av roten årligen vid tillsägelse eller betalas med 50 öre styck.
- 8) Erfordeliga dragare till torpets skötsel lämnas av roten vid tillsägelse, men då soldaten är kommenderad skall torpet ordentligt skötas genom rotens försorg utan omkostnad för soldaten.
- 9) Till vedbrand erhåller soldaten årligen utsyning till 4 st. 108 Kubikfotsfemnar ved, till fyllnad i behovet erhållas grenar ris och dylikt på skogen.
- 10) Soldaten erhåller ingen insättning i Sparbank av roten under Tjänstetiden som soldat utan erhåller han istället därför Arbete mot samma dagspenning som av andra betalas för samma slags arbete. Såväl efter avskedet som soldat som under tjänsten då han ej är kommenderad i övrigt samma förmåner som rote är skyldig lämna avskedad soldat som oklanderligt tjänat enligt Kongli författning för indelt manskap.
- 11) Soldaten erhåller ej s.k. mötesskjutsar eller matsäck.
- 12) Soldaten är skyldig tillse att ej mmdering eller några av Kronans persedlar vanvårdas då de förvaras på roten eller i rotekistan.

Härmed förbinder jag mig att tjäna soldat på ovannämnda villkor för nämnda rote likasom jag erkänner mig av Kompanichefen blivit meddelad om de s.k.

småpersedlarna som av soldaten själv skall hållas mot slitningsersättning av Kronan ävensom att jag äger rätt till Sparbanksinsättning av ~~Kronan~~ roten årligen under tjänstetid minst (5) Fem Kronor eller ock vad i 10 § sägs i detta kontrakt. Ävensom Krontunemedlens utbekommande och insättning i Sparbank genom Kompanichefens försorg.

Forssa Bruk Katrineholm den 23 Dec. 1890.

And. Alfred Norén

Mauritz Lewenhaupt
Beckersholm Katrineholm
uterrotehållare D/3djedel
Mörkhulta

C.S.D. Indebetou Robert Almgren
Huvudrotehållare
för Holmen o. Forssa Bruk

Fredag 13 juli 1979

Konstnärernas Klubb

Drängen som blev 215 Norén

HAN HAR BESKRIVIT WINGÅKERS KOMPANI

När drängen Anders Alfred Wallberg från Östra Vingåker den 23 december 1890 skrev sitt namn under ett soldatkontrakt tog han ett stort och avgörande steg.

Han blev då indelte soldaten n:o 215 i Wingåkers kompani. Den rote han sattes att tjäna hade

storgårdarna Holmen och Mörkhulta som främsta rotehållare. Wallberg tilldelades namnet Norén. Han gifte sig och flyttade in vid Holmatorp, som rotens soldattorp hette.

Det var visserligen inget stort kliv uppåt på den sociala stegen som Norén tog. Att vara soldat betydde

minst av allt några sötebrödsuagar.

Men det innebar ändå en viss frihet, en befrielse från snåla och fordrande husbönder.

En soldat kunde de inte sätta sig på. Han hade ett kungligt regemente bakom ryggen och lagen på sin sida.

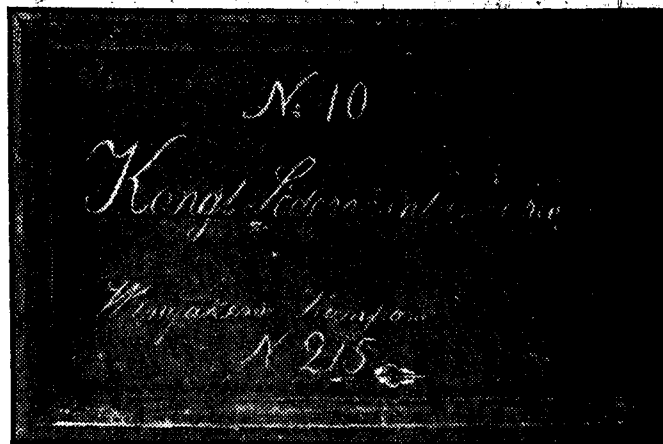
Människan bakom numret...

En svartmålad trätavla med vita bokstäver, som är på väg att utplånas. Ett minnesmärke från det svenska indelningsverket, en tavla som upplyser om att här bodde soldaten n:o 215 i Wingåkers kompani.

Det fanns gott som soldattorp i Sörmland, enligt uppgift 1.200 stycken. I Wingåkers kompani fanns det 150 rotar. Många av torpen finns fortfarande kvar som fritidshus, men soldattavlorna är för det mesta försvunna.

Därför är det så mycket mer glädjande när KK nu kan presentera inte bara en sådan tavla utan också människan bakom, den siste soldaten i torpet n:o 215, som hade Holmen och Mörkhulta i Östra Vingåker som rotegardar.

Vi berättar om indelte soldaten Alfred Norén, hans knektkamrater, de villkor som följde med soldatkontraktet, militärt och civilt. För en bonddräng var det ett litet steg uppåt socialt att bli antagen som soldat. Visserligen stundade inga sötebrödsdagar, men det betydde ändå ett visst mått av frihet att tjäna kung och fosterland istället för snåla husbönder. Se Vingåkerssidan!

Noréns bana som krigsman kom bara att vara i tio år. 1902 fick han avsked med sviktande hälsa som orsak. Men hans gärning kom ändå att bli av värde genom de berättelser han lämnat efter sig.

Både genom egna erfarenheter och andras berättelser kände han mycket väl till Wingåkers kompani och soldaternas villkor. Någon gång på 1930-talet intervjuades han av fru Elin Håkanson, Katrineholm. Hennes anteckningar finns bevarade på Katrineholms museum.

"Soldaten skall frukta Gud och

vara Konungen huld och trogen..."

Så lyder den välkända inledningen på soldatens erinran. Den fick Alfred Norén börja lära sig när han nu blivit antagen som soldat. Varje söndag fick han bege sig till närmaste sergeant, som hette Wink och bodde i Baggetorp. Där pluggades soldatinstruktion med de nya knektarna.

Till regementsmötet vid mid-sommar skulle soldatens erinran och allt det andra sitta i skallen. Då började rekrytåret, som var 100 dygn första året, 50

dygn andra året. Sedan kallades knekten till avprobering, vilket Norén gjorde med den åran 1892 inför självaste kronprins Gustaf.

Inryckningen

Den årliga tjänstgöringen var sedan 25 dygn. Wingåkers kompani samlades i Katrineholm med uppställning på planen vid stationshuset. Sedan blev det tåg till Flen, där kompanichefen tog emot. Efter övernattning vid Salsta följde tidig avmarsch nästa morgon till Malmköping. Kl 10.00 inryckningsdagen tog regementschefen emot kompanierna på Malma hed.

Flera socknar

Wingåkers kompani rekryterades från socknarna Västra och Östra Vingåker, Österåker, Julita och en bit av Floda. Det bestod av 150 man, tolv korpraler, tolv vicekorpraler, två plutonchefer, en fanjunkare och en kompanichef. Varje kompani var uppdelat i sex korpralskap om vardera 25 man. Östra Vingåker tillhörde tredje korpralskapet.

När Alfred Norén blev soldat bodde kompanichefen på Julita gård. Fanjunkare var Lundgren från Långvik, plutonchefer

Torpet och nummertavlan

Stugan där knekten Norén bodde i vid Holmatorp finns kvar än i dag. Den enda större ändringen är den tillbyggda verandan. Infälld nummertavlan som satt på soldattorpet. Foto: Haldo.

Bäckström och Wink, och korp-
ral var Brolin från Bronäs. Se-
nare blev det andra plutonche-
fer. Segendorff från Vad och
Meién från Katrineholm.

Kamratskap

Vi ska även nämna Noréns
närmaste kamrater i kompa-
niet, de övriga åtta knektarna
från Östra Vingåker. Det var 213
Juhlin för Kvarngölet, 214 Fors-
man för Stora och Lilla Forsa,
216 Brolin för Bronäs, 217 Lid-
beck för Vik under Claestorp, 218
Lindhe för Stora Tholtorp, 219
Sjöstedt för Stengaveln, 22 -
Blomgren för Näs och 223 Ek för
Erikstorp.

Det var hyggligt och duktigt
folk, enligt Noréns berättelser.
Pigga på roliga och ibland ohyt-
sade historier. Visst hände det
väl att en del någon gång kunde
stimulera sig ned ett rus, men
soldaterna var oftast företeg-
samt och idogt folk, som i många
fall bröt ny mark och förbättra-
de sina torp för att få bättre för-
sörjning åt sina ofta stora famil-
jer.

Roten underhåll

Rotekistan, den långsmala
tråkistan, förvarades på huvud-
roten, i Noréns fall på vinden vid
Forsa. Det var soldaten som var
ansvarig för all utrustning i kis-
tan, och en gång i månaden skul-
le kistans innehåll kontrolleras.

Soldatens lön från roten var
främst besittningsrätten till tor-
pet med omgivande tegar och
betesmark samt vissa kvantite-
ter säd, halm, lövtäkt, etc. Roten
skulle även hålla med några
kvarnskjutsar per år, hålla dra-
gare till torpets skötsel samt
vedbrand. Alla villkor var noga
angivna i soldatkontraktet.

Postgången

Till soldatens skyldigheter
hörde inte bara de årliga rege-
mentsmötena. Han skulle även
delta i post- och ordergång.
Postväskan skulle vidarebeford-
ras till nästa soldat enligt ett
visst system, och den kom en
gång i veckan. Systemet var
ganska oräntvist, eftersom en
del hade betydligt längre strä-
cka till nästa soldat än andra.

Alfred Norén i militär mundering någon gång på
1890-talet.

Ibland kom extra regementsor-
der med en hönsfjäder fastsatt i
lacket, och då var det särskilt
bråttom. När en order kom mäs-
te soldaten själv ta del av den.

Det räckte inte om hustrun gjor-
de det. Därför var det svårt för
en soldat att ligga borta på t ex
skogsarbete.

Till soldaternas uppdrag i äld-
re tider hörde bevakningsupp-
drag vid fängelser.

Kyrkparaden

Kyrkparaden var ett annat be-
kant inslag, som dock var av-
skaffat på 1890-talet. Norén hade
dock sett hur det gick till. Solda-
terna skulle varannan söndag
bevista högmässan och då kom-
ma i bästa mundering med plym
och annan grannlåt.

En halvtimme före gudstjäns-
ten skulle knektarna ställa upp
på kyrkbacken och öva exercis
och marsch, varefter de just före
gudstjänsten stälde upp i två led
vid kyrkporten.

Soldaten fick ofta namn efter
det rote han var satt att tjäna,
korta och kärnfulla namn, som i
många fall lever kvar än i dag
och är lätta att identifiera som
gamla soldatnamn.

Nummertavla

Till varje soldattorp hörde en
nummertavla, som var placerad
på stugan över ingången. Där
stod rotens och torpets nummer,
kompaniets namn och regemen-
tet. De äldsta hade både röd och
vit skrift, de yngre vit skrift på
svart tavla.

Soldattorpen finns ju kvar i
många fall, men de flesta tavlorna
är borta. För Östra Ving-
åkers del har vi lyckats spåra en
sådan tavla, nämligen för roten
215, som Alfred Norén tjänade.

Avvecklades

Det är en detaljerad berättelse
som Alfred Norén lämnat, och
även om det mest handlar om
den rote och det korpraiskap han
tillhörde, så torde det vara aktu-
ellt för hela Vingåkerskompani-
et och Södermanlands Rege-
mente.

Alfred Norén lämnade alltså
sin tjänst 1902 på grund av ohäl-
sa, men det var också vid den
tidpunkten som indelningsver-
ket började avvecklas och ersät-
tas av den allmänna värnplik-
ten.

Alfred Norén återgick sedan
till jordbruket. Han avled 1945.

Text: Haldo